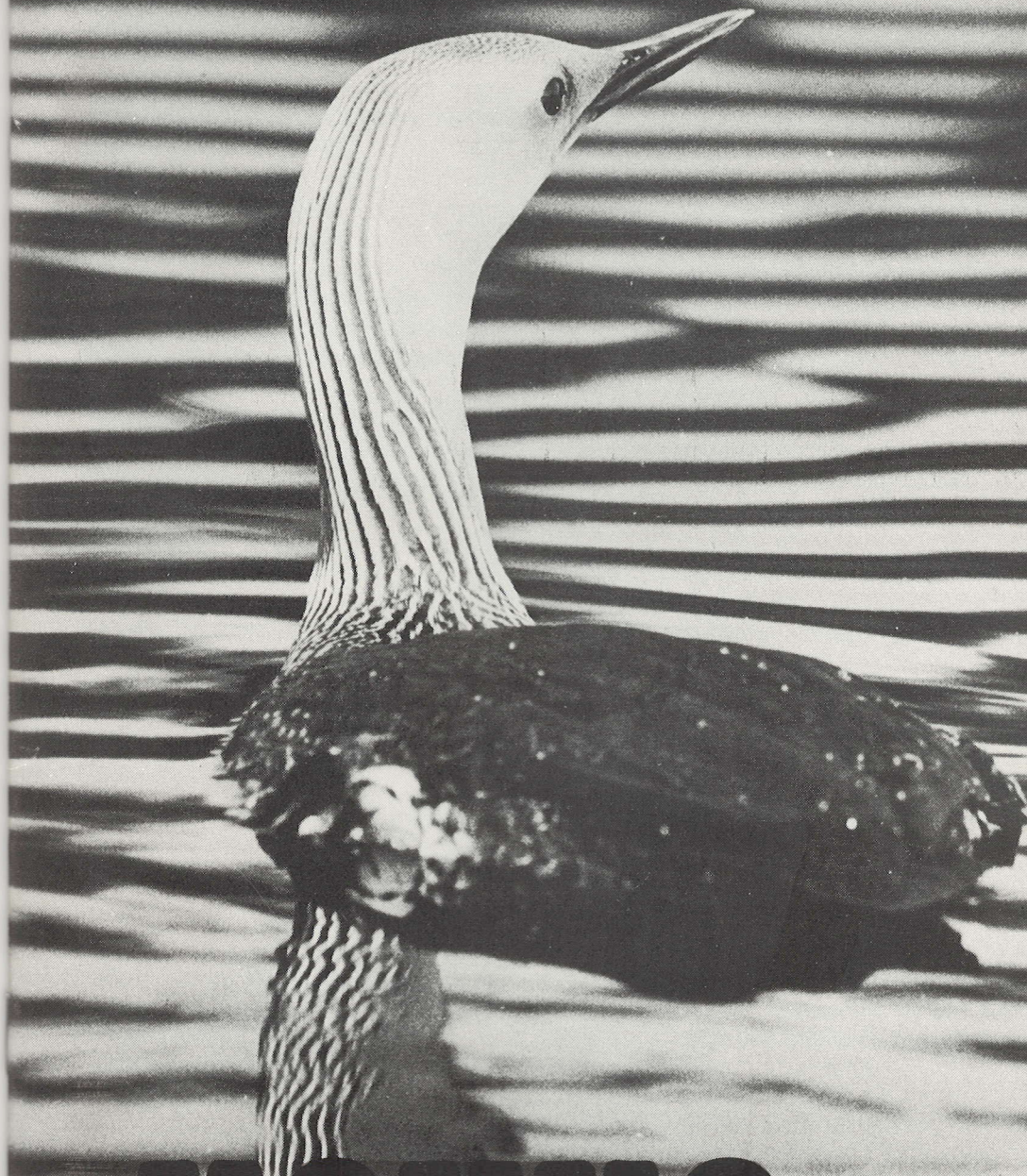

LAPIN MAAKUNTAMUSEO

KOKKO

1
1989

KOKKO 1988, 11. vsk.

Julkaisija:

Lapin Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Päätoimittaja

Pekka Punnonen, Ketuntie 1 C 5, 96580 Rovaniemi, puh. 960-392665

Toimittaja:

Vesa Nivala, Juurakkotie 53 A 8, 96190 Rovaniemi, puh. 960-394053

Talous- ja tilausasiat:

PL 69, 96101 Rovaniemi

LLY:n jäsenet saavat lehden jäsenetuna. Tilausmaksu muille 45mk. Maksetaan postisiirto-tilille Ro 39578-6 yhdistyksen osoitteella.

Ilmoitushinnat

1/1 sivu 300mk, 1/2 sivu 150mk, 1/4 sivu 80mk, kannatusilmoitus 25mk/numero.

Kansikuva

Martti Rikonen: kaakkuri

HAVAINTOJENKOKOAMINEN:

Havainnot lähetetään yhdistyksen osoitteeseen.

SISÄLLYS:

Päätoimittajalta 2

Jukka Jokimäki:

Pikkusirkun Emberiza pusilla esiintymisestä Lapissa 1980-luvulla 3

Erkki Pulliainen & Lennart Saari:

Peukaloisen Troglodytes troglodytes esiintymisestä ja pesinnästä Itä-kairassa 5

Hippiäisen Regulus regulus esiintymisestä Itä-kairassa 7

Kiurujen esiintymisestä Itä-Lapissa 8

Metsäkirvisen Anthus trivialis

pesinnästä Itä-kairassa 10

Kurkihavaintoja Itä-kairasta 13

Tikkojen esiintymisestä ja pesinnästä Itä-kairassa 14

Lasse Iso-Iivari:

Rengastustoiminta Utsjoen Kevolla 1985-86 17

Uhanalaiset lintulajit ja havaintojen

kokoaminen 19

Lintukuulumisia syksyltä 1988 20

Tiedotuksia 21

LAPIN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS R.Y.

Osoite:

PL 69, 96101 Rovaniemi

Puheenjohtaja

Jukka Jokimäki, Pellonreuna 2 E 10
40520 Jyväskylä, puh. 941-642536

Jäsenmaksut:

Koululaiset ja opiskelijat 20mk, muut 40mk. Maksu suoritetaan postisiirto-tilille Ro 39578-6 yhdistyksen osoitteella.

Päätoimittajalta

KOKKO tulee taas luvattoman myöhään. Toimituksen tavoitteena on jatkossa päästä eroon tästä sitkeästä perinteestä; muita perinteitä kun on jo rikottu eli kansikuvassa on siirtynyt pois petolinnuista. Tämän KOKKO-lehden voisi ristiä vaikkapa "Itäkaira-Special" -numeroksi - kiitos siitä Lennart Saarelle ja Erkki Pulliaiselle. Linnuston osalta vähän tutkittu alue saa myös jatkossa lisää huomiota lehtemme palstoilla.

Vuodenaikaiskatsaukset ovat jääneet pahasti jälkeen; katsaustentekijöistä on krooninen pula. Vanhemmista havainnoista tullaan julkaisemaan faunistinen katsaus, johon koo-

taan mielenkiintoisimmat havainnot. Uusimista havainnoista julkaistaan normaalit katsaukset ja yhteismuutontarkkailusta tulokset havainnoinnin jälkeen ilmestyvässä numerossa. Tuoreet tiedot julkaistaan lintukuulumisia-otsikon alla.

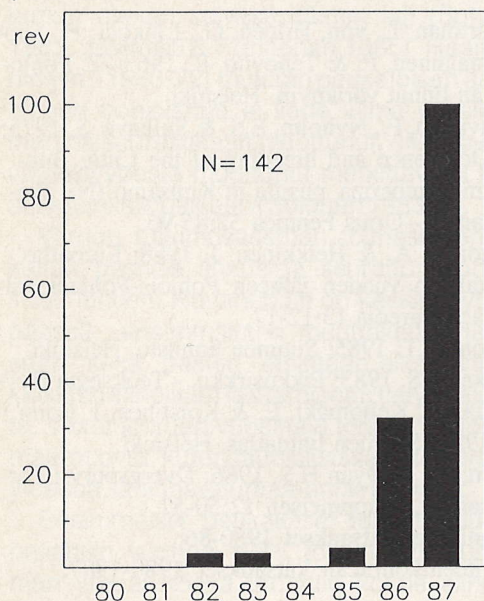
Jäsenmaksukultti, jonka saat tämän lehden välissä, koskee vuotta **1988**. Sitä ei ole peritty aikaisemmin, koskapa lehtikään ei ole ilmestynyt vastineeksi. Huomioi muuttuneet hinnat (ks. ilmoituksia-sivu).

Hyvää lintuvuotta 1989!

PIKKUSIRKUN *Emberiza pusilla* ESIINTYMISESTÄ LAPISSA 1980-LUVULLA

Jukka Jokimäki

Pikkusirkku on itäinen laji, joka on varsin uusi tulokas pesimälinnustossamme. Laji tavattiin ensikerran vasta 1935 Ivalossa, seuraavien löytöjen ollessa 1940-luvulta (Solonen 1985). 1970-luvulla pikkusirkku oli Itä-Kairassa säännöllinen, joskin vähälukuinen pesimälintu (v. Haartmanym. 1963-72). Tässä artikkelissa käsitellään pikkusirkun esiintymistä Lapissa 1980-luvulla LLY:lle toimitettujen havaintojen perusteella.

Kuva 1. Pikkusirkkureviirit vuosittain Lapissa

Vuosittainen esiintyminen

Pikkusirkun yleistyminen Lapissa näyttää alkaneen vuonna 1985 ja varsinainen kannan moninkertaistuminen tapahtui 1986-87 (kuva 1). Kuusamon seudulla kannan kehitys on ollut samansuuntainen (kts. Ohtonen & Heikkinen 1988), mutta muualla (pääasiassa rannikon lintuasemilla) huippuvuosi oli jo 1984.

	Kuusamo yks.	Muut yks.
1980	1	6
1981	1	6
1982	-	4
1983	-	2
1984	1	19
1985	9 rev	11
1986	20 rev	14
1987	>30 rev	7

muut=pesimäalueen ulkopuoliset yksilöt
rev=reviirejä (faunistiset katsaukset 1980-86, Rariteettikomitean katsaukset 1980-87).

Aluettainen esiintyminen

Lajin esiintymisen painopiste on Lapin itäosassa:

Pello	12
Rovaniemi	13
Kolari	1
Kittilä	2
Sodankylä	12
Pelkosenniemi	19
Salla	21
Savukoski	25
Enontekiö	2
Utsjoki	34
Inari	11
Yhteensä	142 rev

Yllättävää on havaintojen puuttuminen Ranaalta, Posiolta ja Kemijärveltä. Pohjois-Norjasta tunnetaan 1980-luvulta 7 havaintoa, joista kaksi koskee pesintää Porsangerilla vuonna 1986 (Øien ja Øyan 1986). Itse tapasin kesällä 1987 Etelä-Varangilla 12 laulavaa ja Skibotenissa 3 laulavaa pikkusirkkua.

Kevätmuutto ja pesiminen

Pikkusirkku on myöhäinen muuttaja. Se saapuu Suomeen keskimäärin 23.5. (n=12, pesimäalueiden ulkopuolelta) ja pesimäalueilleen Lappiin 8.6. Kuusamoon pikkusirkku saapui 1964-72 keskimäärin 6.6. riippuen kevään lämpötilasta (Koivunen, Nyholm & Sulkava 1975).

Pesiä tai maastopoikueita (= varmistettu pesintä) on tavattu Lapissa 11: Enontekiön Kilpisjärvellä pesät 1985 & 1986, Savukoskella 3 pesää 1986 ja 2 maastopoikuetta 1987, maastopoikueet 1987 Rovaniemellä, Sodankylässä, Sallassa ja Pellossa. Kuusamon lisäksi muualla pesinnät on varmistettu Taivalkoskella 1984, Pohjois-Karjalassa 1985 ja Krunneilla 1986.

Pohdintaa vuoden 1987 esiintymisestä

Kesällä 1987 löysin yhteensä 36 pikkusirkkureviiriä. Ne jakautuivat biotoopeittain seuraavasti: 25 vaivaiskoivurämeellä, 5 rehevässä pajukossa, 3 pensoittuneella niityllä ja 3 leton reunalla. Tyypillistä havaintopaikoille oli tiheä, noin 1/2 metrinä korkea vaivaiskoivu- tai isovarpuvatja. Puusto oli yleensä 5-7 metriä korkea kitukasvuista mäntyä.

Pikkusirkkulla näyttää olevan taipumusta kolonialismiin, sillä usein samalla alueella tavaataan useampia yksilöitä. Rovaniemellä kahdella havaintopaikalla lauloi toisella 3 ja toisella 4 koirasta noin 100-400 metrin etäisyydellä toisistaan. Tosin nämä koloniat olivat varsin

mitättömiä verrattuna Pelkosenniemen 16 reviiriin neliökilometrillä.

Sulkavan (1983) ennustus pikkusirkkukanan pienenemisestä tulevaisuudessa ei ainkaan vielä ole toteutunut. Rämeiden pensoittuminen ojituksen seurauksena on toistaiseksi lisännyt pikkusirkun suosimia elinympäristöjä. Myöhemmässä vaiheessa voivat pikkusirkun elinympäristöt tosin vähentyä rämeiden muuttuessa enemmän puuvaltaisemmaksi. Havaintojen lisääntymiseen on osaksi vaikuttanut se, että lajia on opittu etsimään oikeista paikoista oikeaan aikaan.

Kirjallisuus

- Haartman, L. von, Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuori, R. 1963-72: Pohjoilan linnut värikuvin. Helsinki.
- Koivunen, P., Nyholm, E.S. & Sulkava, S. 1975: Occurrence and breeding of the Little Bunting *Emberiza pusilla* in Kuusamo (NE Finland). - *Ornis Fennica* 52:85-96.
- Ohtonen, A. & Heikkinen, J. 1988: Euroatlas kahden vuoden jälkeen Pohjois-Pohjanmaalla. - *Aureola* 13:12-17.
- Solonen, T. 1985: Suomen linnusto. Helsinki.
- Sulkava, S. 1983: Pikkusirkku. - Teoksessa Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.) 1983: Suomen lintuatlas. Helsinki.
- Øien, I.J. & Øyan H.S. 1986: Dvergspurv i Porsanger. - *Lappmeisen* 12:50-52.
- Faunistiset katsaukset 1980-86.
- Rariteettikomitean katsaukset 1980-1987.

PEUKALOISEN *Troglodytes troglodytes* ESIINTYMISESTÄ JA PESINNÄSTÄ ITÄKAIRASSA

Erkki Pulliainen & Lennart Saari

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes* esiintyy Itäkaairassa levinneisyytensä ääri rajoilla. Solosen (1983) mukaan peukaloinen pesii maassamme Ahvenanmaalta Lapin etelärajoille. Pohjoisessa pesivä kanta on harvaja satunnainen ja vuosittaiset kannanvaihtelut voivat olla jyrkkiä. Pesintään viittaavia havaintoja tehtiin atlasvuosina 1974-79 Itäkaairan alueella seitsemässä etupäässä itärajamme rajoittavassa atlasruudussa. Lapissa peukaloinen tuntuu olevan selvästi itäinen laji (Solonen 1983, Jokimäki & Punnonen 1985). Haartmanin ym. (1963-72) mukaan peukaloisen asuinalueen pohjoisraja ei liene viime vuosikymmeninä suurestikaan muuttunut, eikä kuva levinneisyydestä muuttunut merkittävästi lintuatlaksenkaan jälkeen (Solonen 1983).

Värriön tutkimusaseman toimesta on Itäkaairan pesivää linnustoa seurattu vuodesta 1968 lähtien. Havainnointi on keskittynyt etupäässä ensimmäisten muuttajien kirjaamiseen sekä pesien etsintään eikä niinkään kaikkien elinpiirien laskemiseen tietyltä alueelta. Tästä johtuen vuosittain todetut elinpiirien määrät ovat, kuten faunistisissa katsauksissa yleensä, lähinnä suuntaa-antavia lukuja.

Ensimmäiset peukaloiset tutkimusalueella havaittiin vuonna 1971, jolloin tutkimusaseman ympäristössä todettiin kolme elinpiiriä (Pirunkuru, Hirvasjoen latvat ja Syväkuru). Lisäksi nähtiin Jaurijoella varoittava aikuinen ja lentokykyinen poikanen 20.7.1971. Havainto on pohjoisin tiedossamme oleva varmistettu pesintähavainto maassamme. Lintuatlaksen pohjoisin varmistettu pesintä todettiin myös Jaurijoella (ks. Solonen 1983). Peukaloinen havaittiin tutkimusaseman maastossa myös v. 1974 (Saunakurut).

Vuosina 1976-81 peukaloinen todettiin Värriön tutkimusaseman ympäristössä säännöllisesti; tämän jälkeen epäsäännöllisesti. Todettujen elinpiirien määrät näkyvät seuraavasta asetelmasta:

	elinpiirejä	ensihavainto
1976	5	15.5.
1977	2	4.5.
1978	3	24.5.
1979	5	7.5.
1980	3	10.5.
1981	1	(23.6.)
1984	2	28.4.
1987	1	

Pesiä löytyi yhteensä yhdeksän. Kuudelta reviiriltä on tietoja ainoastaan pesäkorteilta; muilta reviireiltä on tiedossa myös "ensihavainto". Linnut havaittiin elinpiireillään ensimmäisen kerran 28.4.-4.6. välisenä aikana. Pesälöydöt tehtiin 31.5.-28.7. välisenä aikana, mutta tyhjän pesän löytyminen heinäkuun lopulla ei kerro mitään pesänrakennuksen ajankohdasta. Seuraavilla elinpiireillä havaittiin elämää vuosina 1976-87:

- Hirvasjoki, vähintään	4
(Syväkuru, Syväkuru-Latvalampi, Latvalampi, Rajavyöhyke)	
- Kuntashaara	3
(Kuutsjärvi, Kuntashaara, Kuntaskuru)	
- Pirunkuru	1
- Törmäoja	1
- Nuortin silta	1
- Ainijärvi	1
yhteensä	11

Kuten reviirien nimistäkin voi päätellä valtaa peukaloinen itselleen mielellään "rantatontin". Itään laskevien jokien laaksoissa peukaloinen tuntuu olevan melko säännöllinen esiintyjä. Saapuvatko peukaloiset Itäkaairaan Neuvostoliitosta jokia pitkin? Atlashavainnot näyttävät tukevan tätä oletusta (ks. Solonen).

Löydetyt pesät sijaitsivat rehevissä kuusi-koissa (kerran kuusten seassa kasvoi myös

koivua) joko puron varrella tai kurussa lammen rannalla. Pesistä seitsemän sijaitsi kuusen oksilla, yksi kaatuneen kuusen juurakossa ja yksi kallionraossa. Kuudessa tapauksessa etäisyydeksi rungosta ilmoitettiin 0.9-2.0, keskim. 1.6 m. Pesät olivat kuudessa tapauksessa seitsemästä rungon eteläpuolella (ilmansuunnat: SE1, S2, SW2, W1, NW1). Pesän korkeudeksi maasta (kerran vedestä) ilmoitettiin kahdeksan kertaa 1.3-3.0 m, keskim. 1.8 m.

Pesät olivat valtaosaksi koiraspesiä. Ainoastaan yhteen pesään munittiin: pesä valmiina 26.-28.6.-80, 4.7. 5 munaa, 7.7. 6 munaa, 9.-12.7. 6 kylmää munaa, hylätty! Toisellakin reviirillä oli ilmeisesti naaras paikalla: elinpiiri asuttu 7.5.-79, 12.5. reviirissä kaksi lintua, 31.5. valmis pesä, johon ei 24.7. mennessä munittu, jolloin n. 20 m:n päästä löytyi rakenteilla (R1/4) oleva pesä ja varoiteleva peukaloinen. Naaraista on ilmeisesti pulaa näin levinneisyysalueenäärilaidalla.

Peukaloisen elinympäristö Itäkairassa vastaa hyvin Haartmanin ym. (1963-72) luonnehdintaa Pohjois-Suomen pesimäympäristöstä: "kallioseutujen jyrkkärinteiset kurut". Pesien sijainti sensijaan poikkesi jossain määrin Haartmanin (1969) pääosin eteläsuomalaisesta aineistosta, jonka mukaan pesät sijaitsivat tavallisesti maassa tai maan rajassa mm.

juurakoissa, juurien välisissä onkaloissa, hakkuurisuissa jne. Itäkairan pesät sijaitsivat yleensä kuusen oksilla keskimäärin vajaa 2 m maanpinnan yläpuolella. Ero saattaa selittyä sillä, että maan pinta on vielä lumen peitossa Lapin peukaloisen siirtyessä pesimäpuuhiin.

Syyshavaintoja peukaloisesta on alueelta tiedossamme vain muutamia: 19.9.1987 Kuutsjärven pajukon kuusissa ruokaili yksilö ikäänkuin lapintiaisparvessa. Havaittu myös 19.9.1979 ja laulavana Pommituskukkuiloilla 31.8.1981.

Kirjallisuus

- Haartman, L. von 1969: The nesting habits of Finnish birds I. Passeriformes. -Commentat. Biol. 32:1-187.
- Haartman, L. von, Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuori, R. 1963-72: Pohjo-lan linnut värikuvin. -Helsinki.
- Jokimäki, J. & Punnonen, P. 1985: Faunisti-nen katsaus 1973-82. Kokko 8:60-83.
- Solonen, T. 1983: Peukaloinen Troglodytes troglodytes. -Teoksessa: Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.), Suomen lin-tuatlas: 312-313. -Helsinki.

HIPPIÄISEN *Regulus regulus* ESIINTYMISESTÄ ITÄKAIRASSA

Erkki Pulliainen & Lennart Saari

Hippiäinen on tällä vuosisadalla vallannut laajoja alueita Pohjois-Suomesta (ks. Haartman ym. 1963 -72). Koko Oulujoen vesistön pohjoispuoleisella alueella laji on ollut vuosisadan alkupuolella selvästi nykyistä harvinaisempi ja harvalukuisempi. Atlasvuosina 1974-79 Kolari-Salla linjan pohjoispuoleisten havaintojen määrä oli selvästi aikaisempaa suurempi, mutta Tiainen (1983) mukaan tämä on todennäköisesti vain tehostetun havainnoinnin ja etsinnän tulosta.

Kolari-Salla linjaa on vanhastaan pidetty hippiäisen levinneisyyden pohjoisrajana maassamme. Tämän linjan pohjoispuolella on noin 130-150 km leveä vyöhyke, jossa pesintä todettiin kuitenkin mahdolliseksi monessa ruudussa Saariselän eteläosien tasolle asti (Tiainen 1983). Värriön tutkimusasema sijaitsee tässä vyöhykkeessä. Siksi on perusteltua julkaista aseman henkilökunnan keräämä aineisto vuodesta 1968 lähtien. Aineisto ei perustu hippiäisten vartavastaiseen etsintään, vaan havainnot on kirjattu muistiin muun retkeilyn yhteydessä. On mahdollista, että jokainen tavattu hippiäinen ei ole ylittänyt "uutiskynnystä", mutta uskomme että nyt esitettävä havaintoaineisto antaa oikeansuuntaisen kuvan hippiäisen esiintymisestä Itäkaairassa. Vain ne vuodet, jolloin hippiäisiä on tavattu, esiintyvät seuraavassaluettelossa.

1969	17.-21.5.	Ä	Nuorttijänkä
1970	2.9.	1	Tutkimusasema- rajavyöhyke
1971	5.7.	Ä	Pulkkatunturin länsipuoli
	9.7. lento- poikue		Nuortin Kolsakosket (rajavyöhyke)
1973	29.5.	1	Ainijärvi
	11.6.	1	Puolivälinjätkä
1975	24.5.	Ä	Pirunkuru
1978	29.5.	Ä	Ainijärven aavat
1980	24.4.	1	Hirvasjoen itäpuoli
	16.5.	1	Tuntsan länsipuoli

1981	9.6.	Ä	Hirvasjoen alajuoksu
	4.9.	"us"	Hirvasjoki
	20.9.	"us"	Jyppyrävaara ja Puolivälinjätkä
1982	6.5.	Ä	Kuutsjärvi
1983	22.4.	2Ä	Kuntashaara ja Kuutsjärvi
1984	23.4.	1	Kuntashaara
1987	n.15.6.	1	Värriötunturi

Ilmeisesti kaikki Värriön luonnonpuistossa ja sen välittömässä ympäristössä tehdyt hippiäishavainnot eivät ole tulleet tietoomme, koska lintuatlaksessa laji luokitellaan mahdollisesti pesiväksi Ainijärven, Värriön tutkimusaseman, Värriötunturin ja Sautunturin ruuduissa (ks. Tiainen 1983). Tutkimusase-man päiväkirjoista löytyvät atlasvuosilta havainnot vain Ainijärven ja Värriön tutkimusaseman ruuduista. Lajin esiintymisen yleiskuvaa nämä puuttuvat havainnot tuskin muuttavat - hippiäinen on alueella joka tapauksessa hyvin harvalukuinen lintu, josta ei tehdä havaintoja vuosittain. Ahkerasta pesien etsinnästä huolimatta hippiäisen pesiä ei ole alueelta löydetty. Ennen atlaskautta pesintä tosin varmistettiin Nuortin Kolsakoskien ruudussa; samasta ruudusta on todennäköinen pesintä myös atlaskartassa. Vuoden 1971 poikuelöytö on yhtä pohjoisessa kuin atlaksessa todettu pohjoisin varmistettu pesintä Lokan tekoaltaan Mutenian kylässä. Haartman ym. (1963-72) tuntevat yhden vielä näitäkin hieman pohjoisemman pesinnän Enontekiön Ylikyrössä.

Kirjallisuus

- Haartman, L. von, Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1963-72: Pohjo-lan linnut värikuvin. - Helsinki.
- Tiainen, J. 1983: Hippiäinen *Regulus regulus*. - Teoksessa: Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.), Suomen lintuatlas: 380-381. - Helsinki.

mutta aineisto on liian pieni pitkälle menevien johtopäätösten tekoon.

Metsäkirvisen pesyekoko pienenee kesän edistyessä sekä Sveitsissä, Saksan liittotasavallassa, Belgiassa, Isossa-Britanniassa että Suomessa (Haartman 1969, Glutz von Blotzheim & Bauer 1985). Itäkairassakin suuntaus näyttää olevan sama.

Ranskassa muninta alkaa noin 25 vrk ensimmäisen koiraan saapumisen jälkeen (Glutz von Blotzheim & Bauer 1985), Itäkairassa keskimääräisen saapumisajan ja keskimääräisen ensipesyeen muninnan aloittamisen väliä on noin 15 vrk. Pohjoisessa pesinnän aloittamisella on yleensäkin kovempi kiire kuin etelässä.

Belgiassa 92 onnistunutta ensipesintää seurasi 68 toista pesyettä ja 2 kolmatta pesyettä (Glutz von Blotzheim & Bauer 1985). Haartmanin ym. (1963-72) mukaan toisia pesyeitä esiintyy Suomessa luultavasti pienessä määrin. Tämän selvityksen valossa niitä saatetaan esiintyä jopa Itäkairassa. Kirjallisuustietojen mukaan toisen pesyeen muninta alkaa 1-9 vrk poikasten pesästä lähdöstä, joten heinäkuussa aloitetut pesät voivat ajallisesti olla toisia pesintöjä ainakin varhaisina kesinä.

Glutz von Blotzheim & Bauer (1985) mainitsevat pesäpoikasajaksi 10-12 (13) vrk, häiritäessä joskus vain 7-10 vrk. Suomessa on aikaisemmin tietoja kahdesta n. 10 vrk kestäneestä pesäpoikasajasta (Haartman 1969). Tässä

tutkimuksessa pesäpoikasajaksi saatiin 9-10 vrk.

Belgiassa kuoriutui 73.7% munista (n=1324) ja 53% munituista munista (n=1203) tuotti lentopoikasen. Lentopoikasia pesää kohti lähti Belgiassa 2.4 ja Saksan liittotasavallassa 3.4 (Glutz von Blotzheim & Bauer 1985). Itäkairassa pesimätulos oli heikko: pesinnän onnistumisprosentiksi saatiin vain 47.

Kirjallisuus

- Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M.
1985: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 10. - 1184 s., Wiesbaden.
- Haartman, L. von 1969: The nesting habits of Finnish birds. I. Passeriformes. - Comment. Biol. 32: 1-187.
- , Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - 1092 s., Helsinki.
- Koskimies, P. 1983: Metsäkirvinen *Anthus trivialis* - Teoksessa Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.), Suomen lintuallas: 294-295. - Helsinki.
- Mayfield, H.F. 1975: Suggestions for calculating nest success. - Wilson Bull. 87: 456-466.
- Väisänen, R.A., Järvinen, O. & Rauhala, P.
1986: How are extensive, human-caused habitat alterations expressed on the scale of local bird populations in boreal forests? - Ornis Scandinavica 17: 282-292.

KURKIHAVAINTOJA ITÄKAIRASTA

Erkki Pulliainen & Lennart Saari

Euroopassa kurkikannat ovat taantuneet keskiajalta lähtien. Pesimäalueiden kuivatukset ovat paikoin hävittäneet kurjet sukupuuttoon lajin levinneisyysalueen etelä- ja länsiosissa (Cramp & Simmons 1980). Suomessa kurki on Solosen (ks. Hyytiä ym. 1983) mukaan ollut tähän saakka parhaiten säilyneitä suurlintujamme, mutta lajin tulevaisuus maassamme ei vaikuta järin valoisalta, koska soiden ojitusten vaikutukset tulevat lähiaikoina näkymään maamme kurkikannassa.

Lapin pesimäkannaksi (poisluettuna Kemin seutu) on arvioitu 500 paria (Karlin 1985). Lapin itäosissa (Sodankylä, Savukoski, Salla) kurkikanta on kuitenkin von Haartmanin ym. (1963-72) mukaan vähälukuinen. Lintuatlaksessa kurkihavainnot olivat vähäiset Tennijoen ja Saariselän välisellä alueella, jossa soiden osuus maa-alasta on 10-30% (ks. Hyytiä ym. 1983).

Julkaisemme Euroopan kurkivuoden kunniaksi etupäässä Värriötunturin maastossa vuosina 1968-87 tehdyt kurkihavainnot. Myös lähialueilla (Pelkosenniemeltä pohjoiseen) tehdyt kurkihavainnot on kelpuutettu mukaan. Koska kurkia ei alueella ole vartavasten tutkittu, ovat jotkut havainnot saattaneet jäädä merkitsemättä muistiin, mutta kurkien esiintymisen yleiskuvaa nämä mahdollisesti puuttavat havainnot tuskin muuttavat.

Muistiinmerkittyjä havaintoja löytyi 12 vuodelta. Värriön luonnonpuistossa pesintää ei ole varmistettu, mutta todennäköistä se oli vuonna 1974, jolloin kurkia havaittiin yli kuu-kauden ajankesä-heinäkuussa. Vuosina 1968-69 pesintä luonnonpuistossa oli mahdollinen, muttavuosina 1970-71 kurkia eitiiviistä havainnoinnista huolimatta nähty lainkaan Värriötunturin ympäristössä. Vuoden 1971 laajoilla retkillä Itäkairassa (ks. Saari 1973) kurkia havaittiin vain kolmesti (25.-27.7., päivittäin 1-2 lintua Kemihaaran vartioltä itään, osittain kenties samoja). Vuonna 1972 havaittiin kaksi muuttavaa kurkea Nuorttijoella 3.5. ja yksi länteen lentä-

vä kurki 7.6. Ainijärvellä. Muut Värriön luonnonpuistossa muistiin merkityt kurkihavainnot koskevat mitä ilmeisemmin pesimättömiä ns. 'luppokurkia': 13.6.1976 10 kurkea tutkimusaseman yli itään ja 28.5.1977 5 korkealla etelään lentävää kurkea.

Lähialueilta tietoomme tulleita kurkien taapamispaikkoja ovat olleet Sokliaapa (1972), Kyörteislampi (1974), Sotajoki (1979, 1983-84) ja Loitsana (1981).

Kurkien saapumisaika pystyttiin selvittämään tyydyttävästi seitsemältä vuodelta. Varhaisin havainto tehtiin Sotajoella 19.4.1983 ja myöhemmin samassa paikassa 9.5.1979. Tätä myöhemmät "ensihavainnot" eivät kuvastane lajin saapumista alueelle. Keskimääräinen ensihavainto tehtiin 1.5.

Aineistomme perusteella kurki on Itäkairassa hyvin vähälukuinen lintu. Värriön luonnonpuistossa pesintä lienee satunnaista ja lähialueillakin mahdollisesti pesiviä pareja todetaan vain harvakseltaan. Lintuatlaksen antama kuva lajin vähälukuisuudesta alueella on totuudenmukainen. Suurin syy kurjen vähälukuisuuteen alueella lienee soiden vähälukuisuudessa.

Kirjallisuus

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (toim.) 1980: The birds of the western Palearctic, Vol. 2. - Oxford.
- Haartman, L. von, Hildén, O., Linkola, P. & Tenonuo, R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki.
- Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.) 1983: Suomen lintuatlas. - Helsinki.
- Karlin, A. 1985: Kurkitutkimus 1983. - Lintumies 20: 111-118.
- Saari, L. 1973: Itäkairan linnusto. - Julkaisematon opinnäytetyö, Helsingin yliopisto, ympäristönsuojelun laitos.

TIKKOJEN ESIINTYMISESTÄ JA PESINNÄSTÄ ITÄKAIRASSA

Erkki Pulliainen & Lennart Saari

Itäkaira Lapin itäosissa on monille tikoistamme äärialuetta (ks. Hyytiä ym. 1983). Ainoastaan pohjantikka (*Picoides tridactylus*) on alueella säännöllinen, joskin melko harvalukuinen pesijä. Muut alueella enemmän tai vähemmän säännöllisesti tavatut tikkalajit ovat palokärki (*Dryocopus martius*), käpytikka (*Dendrocopos major*), pikkutikka (*D. minor*) ja käenpiika (*Jynx torquilla*). Kaikki mainitut lajit on todettu pesivänä Itäkairassa tai sen välittömässä läheisyydessä, mutta pesälöytöjä näistä satunnaisiksi luokiteltavista lajeista on tiedossamme ainoastaan 1-2.

Värriön tutkimusaseman henkilökunta on tutkinut alueen pesimälinnustoa vuodesta 1968. Erityisenä tutkimuskohteena on ollut pesimäbiologia. Kaikista löydetyistä pesistä on pyritty täyttämään pesäkortti. Tikkojen kohdalla pesäkorttien antama tieto on yleensä niukka, koska pesän sisältöä ei pienellä vaivalla pysty tarkastamaan eikä tutkimusalueellamme ole tähän keskitytty. Pesät on yleensä löydetty poikasvaiheessa, jolloin poikasten ääntely paljastaa pesän sijainnin. Saatavilla oleva tieto on siten lähinnä itse pesäpaikkaa koskevaa. Pesälöytöjen määrä puolestaan kuvaa mahdollisia kannanvaihteluja. Pesäkortteja on täytetty vuoden 1987 loppuun mennessä pohjantikasta 31, käpytikasta kaksi ja pikkutikasta yksi. Lisäksi palokärjestä on kaksi pesintähavaintoa ja käenpiiasta yksi, mutta pesäkortteja ei näistä ole täytetty. Tässä kirjoituksessa käsittelemme tähän mennessä kertyneen aineiston.

Pohjantikka

Pohjantikka pesinee alueella säännöllisesti ilman suuria kannanvaihteluja. Vuosina 1970-87 vuotuisten pesälöytöjen määrät ovat olleet 0-4, keskimäärin 1.7 pesää. Vuosittainen jakauma (n=31):

1970	2	1976	1	1982	2
1971	1	1977	2	1983	2
1972	2	1978	-	1984	1
1973	-	1979	1	1985	2
1974	2	1980	3	1986	2
1975	1	1981	3	1987	4

Pesät löytyivät yleensä poikasten ääntelyn perusteella. Pesälöydöt jakautuivat viiden päivän jaksoille seuraavasti:

27.-31.5.	2
1.-5.6.	1
6.-10.6.	2
11.-15.6.	2
16.-20.6.	9
21.-25.6.	10
26.-30.6.	5

yht. 31

Varhaisin poikaspesä löytyi 12.6.1975 poikasten ääntelyn perusteella. Pidemmälle seuratuissa pesissä poikasia havaittiin seuraavasti:

30.6.-2.7.1977	
21.6.-2.7.1979	
28.6.-11.7.1980	(pesä tyhjä 12.7)
19.6.-7.7.1980	(pesä tyhjä 8.7)
26.-27.6.1980	
16.-29.6.1981	(pesä tyhjä 2.7)
19.6.-1.7.1982	(pesä tyhjä 2.7)
19.6.-1.7.1983	(pesä tyhjä 2.7)
18.6.1984	(pesä tyhjä 28.6)
20.6.1986	(pesä tyhjä 30.6)
21.-26.6.1987	(pesä tyhjä 10.7)

Kaikilla pesillä ei välttämättä seurattu pesintää loppuun asti, joten päivämäärä, jolloin poikaset olivat viimeistään poissa pesästä on myös ilmoitettu. Poikaset jättävät siis pesänsä yleensä heinäkuun alkupäivinä.

Olettamalla keskimääräiseksi pesyekooksi 4 munaa, munintaväliksi 1 vrk, hautomisajaksi 11 vrk ja pesäpoikasajaksi 23 vrk (ks. Haartman ym. 1963-72, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Cramp 1985), saadaan muninnan aloituspäivämääräksi (pesistä joista poikaset lähtevät 1.7.) noin 25.5. Muninnan alku saattaa todellisuudessa olla hieman varhaisempi, koska pesästä, josta poikaset lähtivät 7.7., oli koiras "hautomassa" 31.5. Varhaisin pesälöytö tehtiin 28.5.

Molempien puolisoitten todettiin hautovan (koiras 6, naaras 3 kertaa) ja ruokkivan poikasiaan. Pohjantikat varoittelivat kiivasti pesälään, eräs jopa hyökkäili tunkeilijaa kohti. Yhtä lukuunottamatta kaikissa pesissä todettiin poikaset. Tarkkaa poikasten lukumäärää ei saatu selville kertaakaan. Kerran poikasia arvioitiin olevan kolme, kerran vähintään kolme, kahdesti 2-4, kerran 3-5 ja kerran viisi.

Pesimäbiotoopit olivat seuraavat:

- sekametsä (kuusi-koivu)	10
- mäntykangas	10
- kuusimetsä	6
- korpi	2
- koivu-haapa ojanvarsi	1
- koivua kasvava suo	1
- rämeikkö	1

Pesäpuut olivat:

- kuollut kuusi, kuusipökö	14
- mäntykelo, kelo	10
- mänty	3
- haapa	3
- koivupökö	1

"Männystä" ainakin kaksi olivat kasvavia. Pesän korkeus maasta oli seuraava:

Korkeus (m)	Pesiä
0.1-1.0	1
1.1-2.0	2
2.1-3.0	3
3.1-4.0	2
4.1-5.0	7
5.1-6.0	9
6.1-7.0	2
7.1-8.0	1
8.1-9.0	3
9.1-10.0	1

yht. 31

Pesien keskikorkeus maasta oli 5.3 ± 2.2 m, mediaani 5.5 m. Ääriarvot 1-10 m. Pesäkolo oli yleensä rungon eteläpuolella. Ilmoitetuissa tapauksissa ilmansuunnat olivat: N (1), NE (1), SE (3), S (2), SW (2), W (1) ja NW (1).

Muut tikat

Käpytikan pesiä löytyi ainoastaan vuonna 1974. Ensimmäinen pesä löydettiin 31.5. (naaras lähti pesästä) ja toinen poikasten ääntelyn perusteella 14.6. Molemmat pesät sijaitsivat kelossa rungon eteläpuolella 4 ja 5 metrin korkeudella maastamäntykankaalla. Kesähavaintoja käpytikasta on lisäksi vuosilta 1968 ja 1980. Syystalvelta on käpytikkahavaintoja vuosilta 1968 ja 1973. Suurin päiväsumma todettiin 20.8.1968: 6+4 käpytikkaa etelään.

Ainoa pikkutikan pesä löytyi varsinaisen tutkimusalueen ulkopuolelta Savukosken Pykäläisestä Kemijoen varresta. Pesä löytyi 8.6.1977 lahosta koivupököstä 2 m:n korkeudelta rungon pohjoispuolelta jokivarsi-koivikossa. Kesällä 1974 pikkutikkoja havaittiin tutkimusaseman ympäristössä 31.5-25.8., mutta pesintää ei todettu. Ainoa talvihavainto tehtiin helmikuussa 1973.

Palokärjestä on rajavartioiden pesälöydöt läheltä Kemihaaran vartiota vuosilta 1971 ja 1974. Joitakin palokärjen hakkaamia koloja löytyy tutkimusaseman ympäristössä, joten palokärki lienee myös pesinyt Värriön luon-

Lasse Iso-livari

Edellisestä katsauksesta on kulunut jo pari vuotta (Kokko 2/85). Siitä selviää myös tämän jutun tausta ja kolmen aikaisemman vuoden tilastot.

Huhtikuun hangilta -85 sain aseman ruokin-tapaikalla tähän mennessä runsaimman punatulkkusaaliin: 18 koirasta ja 11 naarasta. Myös seuraavana vuonna lintuja oli jonkin verran ja kontrollejakin tuli 5 kpl. Urpiaisia oli keväällä -85 4,4 kertaa enemmän kuin tundraurpiaisia, mutta vuonna -86 oli suhde päinvastainen: 9 urpiaista ja 25 tundraa. Mielenkiintoinen oli se tundraurpiainen, jonka olin rengastanut urpiaiskeväänä -82 ja jonka kontrolloin sekä -85 että -86! Tämä lienee lajin ikäennätys, sillä Saurolan lista (Lintumies 1/80) ei tunne lajia ollenkaan.

Petojen kannalta vuodet olivat tyystin erilaiset: -85 talvi oli erityisen kylmä, joten kotkien pesintä epäonnistui koko Lapissa. Vuonna -84 myyräkannat olivat romahtaneet ja oletin niiden vähitellen elpyvän, mutta -85 oli todellinen nollavuosi: ei yhtään piekananpesää Utsjoella ja Inarin puolellakin vain yksi! Kesällä -86 karvakansa oli jo nousussa, joten osa piekanoista jäi pesimään ja tuotti pari poikasta pesää kohti. Kalasääsken alamäki näyttää jatkuvan Utsjoella ja tunturihaukallakin on vain yksi rengastuskelpoinen pesä.

Monen vuoden vastoinkäymisten jälkeen sain -85 kaksi koskikaran poikasta renkaisiin, mutta muutaman päivän kuluttua pesä oli pudonnut (retkeilijöiden nuotio puolen metrin päässä) ja toinen poikanen löytyi orpona alajuoksulta. Joukkohuolenpidosta ja pitkällisestä koulutuksesta huolimatta poikanen ei oppinut sukeltamaan. Niinpä "Koskis" koristaakin

nyt Turun yliopiston eläinmuseota. Viimekesänä pesintä onnistui loppuun asti.

Vuonna -84 verkkoilupaikan lähellä lauloi pitkään pikkusirkkukoiras, mutta verkkoon se ei tullut eikä muitakaan yksilöitä havaittu. Seuraavana vuonna samoilla seuduilla vallitsi hiljaisuus, mutta myöhemmin saaresta löytyikin pariskunta ja lentokykyiset poikaset! Vuosi -86 oli todellinen pikkusirkkuvuosi: niitä havaittiin monissa sopivissa biotoopeissa, mutta myös aivankuivillakin paikoilla. Saareissa oleilleet linnut eivät kuitenkaan eksyneet verkkoon.

Vuonna -85 lauleli verkkojen keskellä lapinuunilintu ilman seuralaista. Lopulta se lensi verkkoon atrapin houkuttelemana, samana päivänä isokäpylinnun ja yhden pikkusirkun kanssa.

Mielenkiintoisimpia kontrolleita -86 oli se hömötiainen, joka oli viisi vuotta elellyt Utsjoen maisemissa kestäen myös 84/85 talven paukkupakkaset.

Pönttöjen määrä pysyi -85 muuttumattomana eli 750 kpl:ssa. Asutusprosentti nousi selvästi edellisvuotisesta. Vain leppälintulintu näytti kärsineen kylmän talven kiroista. Kevät-talvella lisäsin maastoon 400 pönttöä ja viime syksynä vielä 150 lähinnä Inarin puolelle. Kirjosieppojen ja talitiaisten määrät nousivat edelleen vanhoilla pönttöalueilla, uusiin ei paljon asukkaita asettunut.

Syksyn -85 kovin rengastus oli mustapääkertunaaras, joka eksyi verkkoon 21.9. Havainto on samalla maamme pohjoisin. Muutamat punakylkirastaat näyttävät viihtyvän vuodesta toiseen saarella sulkasatoaikaan; eräs jopa kolmena syksynä peräkkäin (vanha lintu jo rengastettaessa).

Taulukko 1. Utsjoella rengastettujen lintujen määrät 1982-86.
pu=pesäpoikanen, fl=täysikasvuinen.

Lintulaji	1985			1986			1982-86		
	pu	fl	yht	pu	fl	yht	pu	fl	yht
Myrskylintu	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Telkkä	-	-	-	-	1	1	22	2	24
Tukkakoskelo	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Piekana	-	-	-	55	-	55	327	-	327
Kotka	1	-	1	6	-	6	17	-	17
Kalasääski	4	-	4	3	-	3	21	-	21
Tuulihaukka	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Ampuhaukka	42	-	42	45	-	45	176	-	176
Tunturihaukka	4	-	4	4	-	4	13	-	13
Tylli	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Rantasipi	-	1	1	-	-	-	4	1	5
Tunturihaukka	-	-	-	1	-	1	9	-	9
Kalalokki	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Lapintiira	1	-	1	11	-	11	19	-	19
Hiiripöllö	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Suopöllö	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Helmipöllö	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Pikkutikka	-	-	-	-	1	1	-	1	1
Räystäspääsky	9	-	9	13	-	13	37	-	37
Metsäkirvinen	-	1	1	-	-	-	-	3	3
Niittykirvinen	10	2	12	4	3	7	37	15	52
Keltavästäräkki	-	2	2	-	2	2	3	6	9
Västäräkki	4	-	4	19	1	20	50	17	67
Tilhi	-	4	4	-	-	-	-	4	4
Koskikara	2	-	2	6	-	6	8	1	9
Rautiainen	-	1	1	-	8	8	-	18	18
Punarinta	-	6	6	-	-	-	-	8	8
Sinirinta	-	52	52	6	23	29	17	124	141
Leppälintu	38	3	41	95	1	96	263	20	283
Kivitasku	-	-	-	5	-	5	5	-	5
Mustarastas	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Räkättirastas	4	8	12	-	2	2	34	24	58
Laulurastas	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Punakylkirastas	-	13	13	6	12	18	57	79	136
Lehtokerttu	-	-	-	-	4	4	-	5	5
Mustapääkerttu	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Lapinuunilintu	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Pajulintu	3	18	21	6	13	19	14	113	127
Harmaasieppo	9	1	10	7	3	10	16	5	21
Kirjosieppo	291	27	318	531	54	585	1260	157	1417
Hömötiainen	-	12	12	-	6	6	-	37	37
Lapintiainen	136	17	153	151	28	179	426	78	504
Talitiainen	60	8	68	108	19	127	228	82	310
Isolepinkäinen	-	1	1	-	1	1	-	3	3
Kuukkeli	-	2	2	-	2	2	-	15	15
Harakka	-	-	-	-	-	-	13	-	13
Varis	-	-	-	4	-	4	6	-	6
Korppi	1	-	1	1	-	1	16	-	16
Peippo	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Järripeippo	-	70	70	-	8	8	12	196	208
Urpiainen	11	145	156	2	59	61	18	389	407
Tundraurpiainen	-	36	36	-	43	43	-	131	131
Isokäpylintu	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Taviokuurna	-	2	2	-	-	-	-	2	2
Punatulkku	-	34	34	-	17	17	-	55	55
Pikkusirkku	-	4	4	-	-	-	-	4	4
Pajusirkku	-	9	9	-	3	3	18	42	60
Yhteensä	630	482	1112	1090	314	1404	3158	1650	4808

UHANALAISET LINTULAJIT JA HAVAINTOJEN KOKOAMISOHJEET

Ympäristöministeriön asettama Uhanalais-
ten eläinten ja kasvien suojelutoimikunta luo-
kitteli vuonna 1985 ilmestyneessä mietinnös-
sään 38 lintulajia uhanalaisiksi Suomessa.
Uhanalaisten lajien tutkimuksella on tarkoitus
seurata lajien esiintymistä ja kannanmuutok-
sia.

Hävinneet lajit:

-viiriläinen ja helnäkurppa

Kaikki havainnot kerätään

Erittäin uhanalaiset lajit:

**-kiljuhanhi, merikotka, kiljukotka,
muuttohaukka, tunturipöllö, valko-
selkätikka ja tunturikluru**

Kaikki havainnot kerätään, paitsi meri-
kotkan muuttoaikaiset havainnot

Vaarantuneet lajit:

**-lapasotka, kotka, tunturihaukka,
ruisräikkä, etelänsuosiri, rantakurvi
ja räyskä**

Kaikki havainnot kerätään, paitsi lapa-
sotka ja räyskä, joista selvitetään pesi-
mäalueet ja parimäärät

Silmälläpidettävät lajit (* = ilmoita ren-
gastajalle)

kaakkuri: pesimäalueet ja parimäärät,
pesimätulos ja jatkuvasti käytetyt
ruokailuvedet

kulkka: pesimäalueet ja parimäärät sekä
pesimistulos

mustalintu: kaikki pesimäaikaiset
havainnot ja pesimistulos

pilkkasiihi: kaikki pesimäaikaiset
havainnot sisämaasta sekä pesimistulos

uivelo: pesimäalueet ja parimäärät sekä
pesimistulos

sääksi: pesät, joissa ei ole rauhoitus-
taulua *

tuulihaukka: pesät ja reviirit *

ampuhaukka: pesät ja reviirit *

nuollihaukka: pesät ja reviirit *

peltopyy: pesimäalueet ja parimäärät
sekä talvihavainnot

tylli: merikannan pesimäalueet ja
parimäärät

lapinsirri: merikannan pesimäalueet ja
parimäärät

punakulri: kaikki pesimäaikaiset
havainnot

selkälöki: pesimätulos; poikasten
määrä/pesivien parien määrä

uuttukyyhky: pesimäalueet ja parimäärät
Varsinais-Suomen ja Uudenmaan
ulkopuolella

varpuspöllö: pesät ja reviirit *

kehrääjä: pesimäalueet ja parimäärät

harmaapäätikka: pesimäalueet ja pari-
määrät Varsinais-Suomen ja Uuden-
maan ulkopuolella

pikkutikka: pesimäalueet ja parimäärät

kangaskluru: kaikki pesimäaikaiset

havainnot

pikkusieppo: kaikki pesimäaikaiset

havainnot

pähkinähakki: kaikki pesimäaikaiset

havainnot

Havainnoista tulee ilmetä:

laji, päivämäärä, paikka, yksilömäärä,
sukupuoli ja ikä (jos määritettävissä),
ympäristö ja tarkemmat tiedot käyttäyty-
misestä, pesinnästä ym.

Uhanalaislomakkeitasaa eläinmuseolta,
P. Rautatienk. 13, 00100 Hki
Havainnot palautetaan: LLY,
PL 69, 96101 Rovaniemi
Havainnot käsitellään luottamuksellisin!

LINTUKUULUMISIA SYKSYLTÄ 1988

Havainnot ovat elo-marraskuulta. Ne ovat koottu puhelimitse, joten epätarkkuuksia voi esiintyä ajan ja paikan osalta. Harvinaisuushavaintoja ei ole tarkastettu LAHKO:n tai RK:n toimesta. Juttua on siis pidettävä "epävirallisena".

Suula teki visiitin SOD, Kelujärvellä 25.-26.9. **Merlmetsoja** on tavattu Inarinjärven (jolta ainakin 6 havaintoa) ulkopuolella 13 yksilöä: 15.8. 1 puussa (!) ROV, kaupungissa, 20.8. lähtien kaksi viikkoa 1 INA, Karvaselällä, 7.-9.9. 1 RAN, Kuhalla, 11.9. 1 SOD, Vajukosken altaalla, 19.-20.9. 2 ja 26.9. 4 Kelujärvellä, 20.9. 1 SAL, Naruskassa, 15.10. 1 PEL, Miekojärvellä ja 25.10. 1 kuollut RAN, Simojärvellä.

Kelujärvellä oli 2.10. 2 **pikkujoutsenta**. PEL, Ruuhijärvellä tavattiin **sini-** ja **jouhisorsan** risteymä 21.8. ja PEL, Pellonjärvellä **lapasorsa** 10.9.

SOD, Kk:ssa nähtiin 14.8. **haarahaukka**. **Merikotkasta** on yhteensä 6 havaintoa: 13.9. 1 SAV, Kk, 22.9. 1 INA, Solojärvi, 15.10. 1 INA, Vetsijärvi, 16.10. 1 INA, Njallajärvi, 18.10. 1 UTS, Mantokuolpunaja 23.10. 1 ROV, Niskanperä. Inarista on kaksi havaintoa siellä harvalukuisesta **varpushaukasta**: 20.8. 1 Karvaselällä ja 27.8. 1 Hirvassalmella.

Syyskuun puolivälissä oli Pellonjärvellä mukavasti kahlaajia: **tundrakurmitsoja** 15.9. 8, 16.9. 3, **isosirri** 15.9. ja **kuovisirri** 15.-16.9. Inarin 2. ja 3. havainto kuovisirristä: 24.8. 1 Väylän kylällä ja 26.8. 1 Karvaselällä; molemmat linnut olivat luonnonravintolammikolla. ROV, Paskiksella oli 21.-23.8. 5 kuovisirriä ja 23.8. 19 **pikkusirriä** Jäämereltä tupsahti 15.11. **merisirri** INA, Petsikoon. **Karikukko** havaittiin 23.-24.8. ENO, Ropinsalmella.

Merlikihusta on kaksi havaintoa: 21.9. 1 nuori nääntyneenä maantiellä ROV, Maijasesa ja 25.9. 1 vanha INA, Inarinjärvellä. Inarinjärvellä havaittiin lisäksi **kihu sp.** 25.10., talvipukuinen **riskilä** 25.10. Ukonselellä ja lokakuus-

sa **lunni**. ROV, Muurolassa muutti nuori **merilokki** etelään 26.8.

Sepelkyyhkystä on syyshavainto Inarista: 18.10. 1 vanha Törmässä. Kesyyhkö **turturikyyhky** oleskeli ROV, Viirinkankaalla 23.-25.9. INA, Kaamasen Korppivaarassa törmäsi posti-autoon 21.10. **huuhkaja**, joka vietiin hoitoon Ranualle. **Sarvipöllö** löytyi PEL, Konttajärveltä 5.-6.8. INA, Kutturassa oli 15.9. **helmipöllö**.

Harjalinnusta on tehty viisi havaintoa: 19.9. 2, 20.-23.9. 1 UTS, Aittijoki, 24.9. 1 KOL, Äkäsjokivarsi, 3.10. 1 SAL, Hirvasvaara, 10.10. 1 ROV, Muurola ja 13.-16.10. 1 YLI, Meltosjärvi.

Palokärjestä on kolme havaintoa Inarin Lapista: 27.8. 1 INA, Repokaira, 24.9. 1 INA, Tuulispää ja 22.11. UTS, Kostejärvi. Normaalisti harvalukuisesta **käpytikasta** on poikkeuksellisen paljon havaintoja Inarista, esim. Ivalon kylällä 8-9 yksilöä.

Vanha **koirasvuorivästäräkki** tavattiin 5.8. INA, Lemmenjoen kansallispuistossa. **Punarinna** on kolme havaintoa Inarista: 5.8. 1 Lemmenjoen kansallispuisto, 9.9. 1 Lisman Nirroselkä ja 21.9. 1 Ivalo. **Mustapääkerttua** tapaa Lapissa todennäköisimmin myöhäisyksyllä. Tältä syksyltä on kolme havaintoa: 20.10. 1k KIT, Kelontekemä, 10-12.10. 1 PEL, Nivanpää ja 1.11. 1k INA, Ivalo. Mistäköhän ne tulevat tänne palelemaan?

Töyhtölinen on ollut lokakuun lopulta vakituisesti lintulaudalla MUO, Äkäsjärvellä. Inarin 2. **kuusitiaishavainto** 2.10. 1 Kynsileikkaamapäällä. **Pähkinänakkelit** ovat olleet vähissä, vain yksi havainto: 23.10. 1 RAN, Luiminkijärvellä. **Pähkinähakit** ovat sen sijaan olleet liikkeellä, yhteensä on tehty 12 havaintoa: 15.8. 1 PEL, Turtola ja 1 KOL, Venejärvi, 17.-18.8. 1 RAN, Kk, 4.9. 1 MUO, Kk, 13.9. 1 ROV, Ylinampa, 18.9. 1 PEL, Raanujärvi, 1-2.10. 1 POS, Tolva, 3.-9.10. 1 KOL, Nuotta 10.10.- 1 KIT, Lompola, 18.10. 1 ROV, Ratapiha, 20.10. 1 ja 21.10. 4 KIT, Tolonen.

